

İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi

Suyun qiymətinin qabırması təsadüfi deyil. Dünyada su qıtlığı yağanır. Mütəxəssislər hələ illər öncə həyəcan təbili çalır-dı ki, su ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməlidir. Söhbət təkcə əhaliyə satılan içməli sudan getmir. Problem işməli sudan bir çox hallarda səmərəsi, təsərrüfat məqsədilə və sui-istifadə edilə bilər.

Suyun küçələr boyu boş-boşuna axıb gəlməsinin o qədər şahidi olurdu ki. Təkcə avtomobiliyuma məntəqələri gün ərzində nə qədər içməli suyu israf edir. Halbuki, təsərrüfat məqsədilə texniki suların istifadə edilməlidir. Amma müəssisələrin, obyektlərin şəxsi qazanc məqsədilə içməli sudan istifadə etməsinə və əhəlinin əziyyət çəkəməsinə səbəb olur.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Vətən müharibəsindən sonra, 27 iyul 2020-ci il tarixdə məhz su ehtiyatlarının vəziyyəti ilə bağlı videoformatda müşavirə keçirmişdi. Prezident onlayn müşavirədə su təsərrüfatına cavabdeh olanları sərbəst təhqir etmişdi. Prezident və-təndərlərdən məktubları aldığını deməmişdi və cavabdeh şəxslərə və-təndəşləri narahat edən problemlərin qısa zamanda həll edilməsini tapşırırdı. Müşavirənin nəticəsi olaraq Prezident İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış 27 iyul 2020-ci il tarixli Sərəncamla "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı" təsdiq edildi. Vətən müharibəsində qazandıqımız qələbə isə ölkəmizin 30 ilə yaxın bir müddətdə işğal altında saxlanılan su ehtiyatlarına da çıxışını təmin etdi. 10 noyabr bəyannaməsinə uyğun olaraq erməni silahlıların Laçın rayonunu tərk etməsinə xalqa çıxandan cənab Ali Baş Komandan tərəfindən su ehtiyatları məsələsinə də toxundu:

"Onu da bildirməliyəm ki, bizim böyük çayımız - uzunluğu 100 kilometrən çox olan Həkkəri çayının mənbəyi Laçın rayonundadır. Bu da böyük strateji əhəmiyyətə malik olan məsələdir. Deyə bilərəm ki, bizim 10-dan çox böyük və kiçik çayımızın mənbəyi işğaldan azad edilmiş torpaqlardır. Onların arasında 4 çayı xüsusilə qeyd etmək istərdim. Çünki bu çayların uzunluğu 100 kilometrən çoxdur. Tartarçay 200 kilometr, Bazarçay 180 kilometrə yaxın, Xaçınçay 120 kilometrə yaxın - bu 3 çay Kəlbəcərdə rayonunda yerləşir. Həkkəri çayı da böyük çaylarımızdan biridir, uzunluğu 100 kilometrən çoxdur. Bunun çox böyük əhəmiyyəti var. Çünki Azərbaycan ərazisindən ke-

basının müdiri Mütəllib Əbdülhəsənov əhəlini maraqlandıran məsələlər barədə canlı yayımda danışdı. Şöbə müdiri bildirib ki, Azərbaycanda 140-dan çox su anbarı, bu anbarlarda 21.9 milyard kubmetr su var. Bu sular kənd təsərrüfatının inkişafında mühüm rol oynayır: "Son dövrlər yağışların az olması su anbarlarında suyun azalmasına səbəb olub, lakin görülen tədbirlər çərçivəsində bu problemi stabilləşdirmək mümkün olub".

Şöbə müdiri deyib ki, ölkə Prezidentinin təsdiq etdiyi tədbirlər planı çərçivəsində Azərbaycanda

cəsidir. Bununla buxarlanmalar və itkilərimiz çoxalır. Bütün bunlar nəzərə alınaraq, ölkədə kifayət qədər tədbirlər həyata keçirilir. Çaylardan götürülən suyun qənaətlə istifadə olunması, israfçılığa yol verilməməsi ölkədə ETSN tərəfindən aparılan əsas işlərdən biri olub.

Son dövrlər həmçinin Xəzər dənizinin səviyyəsi azalmağa doğru gedir. Bu tendensiya mütəmadi baş verir: "Bu, neçə yüz illər əvvəl də baş verib. Azalma və qalxmalar olub. Həm də çaylarımızda su səviyyəsində azalmalar müşahidə olunur. Azərbaycanda 20 illə çay-

masında qeyd edib ki, dövlət büdcəsindən və kənar fondlardan o çox vəsait alanlardan biri su təsərrüfatıdır. Əgər burada korrupsiya hallarına yol verilmə-sə, düzgün və effektiv idarəetmə təşkil olunsay, bu nəhəng pullarla ölkəni cənnətə çevirmək olar:

- Respublikada suvarılmadığından istifadə olunmayan milyonlarla hektar torpaq sahələri var. Oralara kanallar çəkilir, artezian quyuları qazılır, suvarma sistemi qurulur böyük təsərrüfatlar salmaq, böyük həcmdə ərzaq istehsalı təşkil etmək olar. Nəticədə ölkədə bolluq

Hər sərvətin qədrini bilməliyik

Dünyada müşahidə edilən su ehtiyatlarının azalması tendensiyası gözdə tutulmalıdır

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

çün bizim əsas çayların mənbələri başqa ölkələrdə yerləşir - Kür çayı, Araz çayı, Samur çayı. Bizim bu 3 əsas çayımızın mənbələri başqa ölkələrdə yerləşir. Əlbəttə ki, 4 böyük çayın mənbəyinin ölkəmizin ərazisində olması böyük üstünlükdür. Ancaq bu ərazilər işğal altında idi. İndi bu ərazilər işğaldan azad edilib. İşğaldan azad edilmiş torpaqların və orada həyatın bərpası üçün əlbəttə ki, çay resurslarımızın çox böyük əhəmiyyəti olacaqdır. Artıq müvafiq göstərişlər verilib və su anbarlarının tikintisi nəzərdə tutulur. Bu, özlüyündə kənd təsərrüfatının inkişafına, ekoloji tarazlığın təmin edilməsinə çox böyük təsir göstərəcək amillərdən biridir".

Prezidentin hər belə çıxışı Azərbaycan vətəndaşlarında əminlik yaradır ki, keçmiş məcburi köçkünlər tezliklə doğma yurdlarına qayıdacaq. İşğaldan azad edilmiş

10 su anbarının yenidən qurulması və yenilərinin tikilməsi nəzərdə tutulur: "Bunlar əsasən Böyük Qafqaz dağlarının ətəyində olan çaylarımız, məsələn, Əliçay, Qudyaçay, Vəlvəçay, Qaraçay, Qusarçay, Ağsığay, Turyançay, Kiçik Qafqazda isə Zəyəmçay su anbarlarının tikilməsi nəzərdə tutulur. Bu su anbarlarının texniki-iqtisadi əsaslandırılması hazırlanır. Bununla bağlı aidiyyəti dövlət qurumları fəaliyyət göstərir. Hesab edirik yaxın illərdə bu su anbarlarının tikintisi başlanacaq".

Şöbə müdiri vurğulayıb ki, Bakıda fəaliyyət göstərən təmizləyici qurğular vasitəsilə formalaşmış tullantı sularının təqribən 50 faizə qədər təmizlənmə prosessindən keçir. Bu qurğuların idarə edilməsində boşluqlar var. Bəzi hallarda normalara cavab vermə, amma istənilən halda sular təmizlənir.

ların suyu 10-15 faiz azalır. Bu həm də Volqa, Ural çaylarına aid edilir. Bu azalmalar, digər hidroloji amillər Xəzər dənizinin də suyunun azalmasına gətirib çıxarır. Hazırda bu, kritik həddə gətirib çıxarmayıb. Amma bu hal baş verib və hesab edirik ki, müəyyən dövərdən sonra vəziyyət stabilizasiya olmur. Proqnozlar göstərir ki, stabilizasiya mütəmadi baş verir. Bununla bağlı narahatçılıq amil görmürük".

Şöbə müdiri qeyd edib ki, hövzə prinsipi ilə bağlı qanunvericilik aktları yoxdur: "Biz çaylarımızı hövzə prinsipi ilə idarə etsək, hardasa suyun bol, hardasa az olması ilə bağlı məsələlər öz həllini tapa bilər".

Hövzə şuralarının yaradılması, hövzə prinsipi ilə idarə olunması, çayların idarəedilmə planlarının hazırlanması dövlət səviyyəsində təbii quruluşda qaydada duran məsələlərdən: "Artıq su ilə bağlı tədbirlər planında Milli Strategiyanın hazırlanması məsələsi qoyulub. Bu il ərzində strategiyayı hökumətə təqdim edəcəyik. Bu sahədə qurumların rəyləri yoxdur". Şöbə müdiri qeyd edib ki, gələcəkdə yağış sularından da istifadə ediləcək. Bir çox ölkələrdə, o cümlədən qardaş Türkiyədə belə təcrübə var. Yağış sularının idarə olunması ilə bağlı da qanunvericiliklə yenilənməyə, təkmilləşməyə ehtiyac duyulur. Bakının yeni hazırlanan Baş planında da məsələlər aktuallığı ilə qeyd olunacaq.

Qanunvericiliklə müvafiq dəyişikliklər ediləcək ki, yağış suları bilavasitə dənizə axdırılmasın, yığılsın, bu sudan gələcəkdə istifadə üçün su anbarları tikilsin. Həmçinin, sərbəstləşən, artezian quyularının sifarişi, layihələndirilməsi, qazılması və istismarı ilə bağlı qaydalar hazırlanır.

"Suyun bölüşdürülməsinə şəffaf nəzarət olmalıdır"

"Altay" Sosial-iqtisadi Araşdırma Mərkəzi İdarə Heyətinin sədri E.Bayramlı "Şərq"ə açıqla-

"Yağış olardı ki, dəniz kənarında su şirnişdirici zavodlar tikilsin və dənizdən əldə edilən su bitkilərin suvarılmasında, avtoyuyucu məntəqələrdə, sənaye müəssisələrində, broyler fabriklərində və s. bu kimi yerlərdə istifadə olunsun"

ərazilərdə barpa işləri sürətlənəcək, doğma elinə qayıdandan təsərrüfatla məşğul ola biləcəklər. Çünki cənab Prezidentin yürütdüyü siyasət insanların rifah halının daha da yaxşılaşmasına xidmət edir. Məlumdur ki, bütövlükdə azad edilmiş bölgələrin təbii ehtiyatları, o cümlədən su ehtiyatları çox böyükdür. Bu da əhəlinin məskunlaşması, kənd təsərrüfatı və ümumilikdə iqtisadiyyatın inkişafı üçün böyük potensialın mövcudluğuna deməkdir.

Bununla belə dünyada müşahidə edilən su ehtiyatlarının azalması tendensiyası yaddan çıxarmamalı, gözdə tutulmalıdır.

Yeni qurulan su anbarları su ehtiyatlarımızın qorunmasını təmin edəcək

Qeyd edək ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəsmi feysbuk sahifəsində "Ekspert saatı" canlı yayım layihəsi icra edilir. Bu günlərdə "Ekspert saatı"nda Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Su ehtiyatlarının idarə edilməsi şö-

Yağış sularından da istifadə olunacaq

Su ehtiyatları təkcə Azərbaycanda, yaxud da regionda azalmır. Bu proses dünya üzrə müşahidə edilir. Amma hər ölkə qərşısında onu gözləyən su qıtlığından çıxmağın yollarını arayır. O cümlədən Azərbaycan da. ETSN-in Su ehtiyatlarının idarə edilməsi şöbəsinin müdiri Mütəllib Əbdülhəsənov bildirib ki, son 7-8 illə Azərbaycanda, o cümlədən regionda iqlim dəyişmələri nəticəsində su ehtiyatlarımız azalır. Bu, quraqlığın nəti-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunub

Mələhat Rzayeva